

Foto: Vasa Stefanovici

*Consiliul Local Cenad,
Primăria Cenad
și redacția revistei „Cenăzeanul“
vă urează sărbători fericite și
LA MULȚI ANI!*

Peisaje de iarnă la Cenad

Din cuprinsul acestui număr:

● Darul de Crăciun ● Întrebări pe adresa Primăriei ● Hotărâri ale Consiliului Local al comunei Cenad ● Recensământul Populației și al Locuințelor - 2011 ● Porecle românești din Cenad ● Concordia sau sărbătoarea de suflet ● „Cine este aproapele meu?“ sau (re)întâlnirea cu Dumnezeu ● Cenadul, extrem de tentant pentru arheologi ● Nume de sole din Cenad ● Copaci în Lunca Mureșului ● Istoria numelui comunei Cenad ● Cupa Banatului - ediția a III-a ● Tur dezamăgitor ● Rețeta lui Feri ● Obiceiurile de Crăciun la sârbi ● Viața Sfântului Gerard de Cenad

Darul de Crăciun

Crăciunul este una dintre cele mai frumoase sărbători ale creștinătății, este o sărbătoare a bucuriei. Aceasta nu doar pentru simplul fapt că toți încercăm să fim mai buni, mai atenți.

Ofetim daruri celor dragi, este sărbătoarea în care descoperim nemărginita iubire a lui Dumnezeu față de noi, oamenii, această iubire este unică. Isus este darul lui Dumnezeu pentru noi: „Fiindcă așa de mult a iubit Dumnezeu lumea, că a dat pe singurul lui Fiu“.

Textele biblice ne relatează pe îndelete nașterea Mântuitorului. Cum s-au întâmplat toate acestea știm încă din copilărie, din poveștile bunicii sau ale mamei și de la orele de religie.

Cu toate acestea, sărbătoarea exprimă un mare mister: Isus, Fiul lui Dumnezeu s-a făcut om pentru mântuirea noastră, vrea să dăruiască oamenilor viață veșnică.

Împăratul Romei a dat ordin să se facă un recensământ în imperiu, dar, în același timp, s-a împlinit vremea ca Mântuitorul să-și facă apariția. Evanghelistul descrie astfel cele întâmplate: „Toți se duceau să se înscrie, fiecare în cetatea lui. Iosif s-a suit și el din Galileea, din cetatea Nazaret, ca să se ducă în Iudeea în cetatea lui David numită Bethleem, pentru că era din casa și din seminția lui David; Luca 2,3-4“.

De multe sute de ani se știa că aici se va naște Mântuitorul. Profetul Mihea astfel rostește: „Și tu Bethleeme Efrata, măcar că ești prea mic între cetățile de căpetenie ale lui Iuda, totuși din tine îmi va ieși Cel ce va stăpâni peste Israel“. În acest orașel necunoscut, într-un loc neagreat și într-un grajd sărăcăcios s-a născut Mântuitorul lumii.

Și lumea pentru mântuirea Lui a venit, nu L-a recunoscut și nu a luat aminte de marele eveniment.

Comportamentul oamenilor de atunci ne revoltă. Dacă locuitorii Bethleemului ar fi știut cine a venit printre ei cu siguranță indiferența lor a fi fost înlocuită cu ospitalitate, s-ar fi întrecut care cum să-l primească mai bine, să-i ofere tot ce-i mai de preț și pe urmă l-ar fi condus cântându-i imn de slavă în biserica din Ierusalim. Fiul lui Dumnezeu nu dorește să iasă în evidență, nu are nevoie de fast, doar câtorva aleși le-a fost adusă la cunoștință nașterea Lui: Părinților Maria și Iosif, păstorilor, magilor, bătrânului Simion și Anei. Această alegere nu a fost întâmplătoare, acești oameni au fost fără păcat și cu smerenie s-au închinat în fața Pruncului nou născut. Cei bogați foarte rar sunt capabili de un asemenea gest. Trebuie să contemplăm asupra Mariei și a Pruncului Isus. Maria este cea mai pură creatură a lui Dumnezeu, iar Isus este fiul celui Preaînalt, este atotputernic și totuși este un nou-născut care are nevoie de ajutor. Care a fost țelul lui Isus, ce a vrut El să exprime în acest fel în care a venit pe lume?

Isus a știut cât de frică le era oamenilor din Vechiul Testament de Dumnezeu. Măreția Sa a îmbrăcat-o în simplitate și sărăcie, atotputernicia unui nou-născut neajutorat, pentru ca să nu le fie frică de El și să fim gata a-I sări în ajutor. Fiecare dintre noi este dispus să ajute un copil sărac și neajutorat. Pe copii îi iubim și Isus a dorit să fie iubit ca și un copil pentru ca atunci când va fi mare să-I ascultăm învățătura și să-I urmăm poruncile.

Niciodată nu trebuie să uităm de Isus care cândva s-a născut într-un grajd, la sfârșitul lumii va veni cu putere și mărire pentru Judecata de Apoi. Să-L iubim pe acest copil nevinovat pentru că trăind după poruncile Sale în ziua judecății fără frică să stăm în fața Lui.

Dan Groza, paroh romano-catolic

Publicație realizată cu sprijinul Consiliului Local Cenad și al Primăriei comunei Cenad, județul Timiș (www.cenad.ro)

Colegiul de redacție: Gheorghe Anuichi, Dușan Baiski, prof. Slavka Bojin, prof. Gheorghe Doran, Dorin Dronca, pr. Dan Groza, Miroslav Marianuț, Milenco Iancov, Ion Savu

Responsabilitatea pentru conținutul materialelor revine exclusiv autorilor.

Materialele se pot trimite prin e-mail: redactia.cenazeanul@gmail.com sau pe adresa: Prof. Doran Gheorghe, Com. Cenad nr. 709A, jud. Timiș, Cod 307095. Anonimele nu se iau în considerare.

Tipografia ArtPress, str. Cermena 1, Timișoara 300110, tel. 0256 293 809, fax 0256 293 975.

ISSN 1222-5843

Întrebări pe adresa Primăriei

Răspunde: Vasa Stefanovici, consilier al primarului.

În ce fază se află proiectele anunțate în revista „Cenăzeanul“ în 2011?

- Aceste proiecte aș dori să le analizăm pe rând:

a) **Asfaltare străzi, construcție creșă și achiziționarea de costume populare** - s-a demarat lucrarea la asfaltare străzi și construcție creșă, prin Ordinul de începere a lucrărilor nr.195/21.11.2011;

b) **Reabilitare coloană apă** - proiectul se află în evaluare la Administrația Fondului pentru Mediu București;

c) **Împădurirea suprafeței de 73,14 ha** - s-a demarat lucrarea (arat, scarificat și împrejmuirea suprafeței care urmează a fi împădurită);

d) **Pistă cicloturism** - proiect în evaluare la Administrația Fondului pentru Mediu București;

e) **Extindere corp clădire școală** - lucrare executată în proporție de 99%;

În situația în care amenajarea unui ștrand cu apă termală este puțin posibilă într-un viitor apropiat, există vreun plan de transformare a Lacului Puțul în ștrand cu condiții civilizate?

În momentul de față, nu suntem în posesia unui plan de amenajare a lacului Puțul, deoarece prioritățile comunei le-am stabilit în felul următor:

a) **Infrastructură** – drumuri, apă, canal;

b) **Social – învățământ** - școli, grădinițe, creșă.

Proiectele care vizează obiectivele sus-menționate sunt cu valori mari, iar la fiecare proiect există o cofinanțare (10% sau TVA), sume care din punctul de vedere al unei primării rurale trebuie foarte bine gestionate, ca să nu existe anumite derapaje. Groapa Puțul a fost în atenția Consiliului

Local în anii trecuți, dar, din păcate, de fiecare dată a existat o altă prioritate a lucrărilor. Pretențiile cetățenilor au crescut și ne va fi foarte greu să concurăm ștrandurile din Ungaria (Mako, Szeghed, Hogymezivasarhely).

În condițiile în care Pădurea Cenad face parte din Parcul Natural Lunca Mureșului, care sunt responsabilitățile administrației locale față de aceasta?

Orice pădure trebuie administrată de către o structură silvică și în regim silvic. Pădurea din Cenad este administrată de către Ocolul Silvic Timișoara, iar restricțiile de tăieri de material lemnos sunt totale, excluzând de altfel și tăierile de igienizare. Toată zona de după dig - inclusiv pădurea - sunt incluse în Parcul Natural Lunca Mureșului, iar în cadrul parcului există foarte multe restricții. Administrația Parcului, care își are sediul la Arad, răspunde de fapt de tot ce se întâmplă în parc, inclusiv de partea râului Mureș pe teritoriul localității Cenad care este inclusă în acest parc. Administrația Parcului Natural Lunca Mureșului, împreună cu specialiști de profil, lucrează în prezent la elaborarea Planului de Management al Parcului, prin care se vor stabili concret ce investiții, lucrări, exploatare etc. se pot face în cadrul parcului. Proiectele care vizează protecția naturii au prioritate zero, iar pe teritoriul Cenadului se va extinde și proiectul „Natura 2000“.

Hotărâri ale Consiliului Local al comunei Cenad

De la precedenta apariție a revistei „Cenăzeanul“ și până la predarea la tipar a numărului de față, Consiliul Local a aprobat următoarele hotărâri:

H.C.L. nr.36 din 7 noiembrie 2011 privind rectificarea bugetului local Varianta V;

H.C.L. nr. 37 din 7 noiembrie 2011 privind rectificarea bugetului la extrabuget Varianta a III-a pe anul 2011;

H.C.L. nr.38 din 7 noiembrie 2011 privind vânzarea la licitație publică a imobilului constând din construcții și teren din comuna Cenad nr. 1244 înscris în CF nr. 401150 Cenad, nr. top. 272-273/b;

H.C.L. nr.39 din 7 noiembrie 2011 privind trecerea în proprietatea privată a comunei a unor terenuri.

Recensământul Populației și al Locuințelor – 2011

În perioada 20-31 octombrie 2011, s-a derulat Recensământul Populației și al Locuințelor, această acțiune desfășurată la nivel național având un rol esențial în gândirea și stabilirea strategiei de dezvoltare social-economică pentru următorul deceniu.

Desigur, vă întrebați câți locuitori ale Cenadul. Potrivit centralizatorului primit de la Miroslav Marianuț, secretarul Primăriei comunei Cenad, în localitate există un număr de 4040 de persoane, din care 1978 de bărbați și 2062 de femei.

După etnie, există: 2672 de români, 534 de romi, 519 maghiari, 267 de sârbi, 24 de germani, 14 bulgari, 4 ucrainieni, 1 slovac, 1 rus lipovean, 1 croat, 1 polonez, 1 italian, 1 de altă etnie.

În funcție de limba maternă, situația arată astfel: română - 2755; maghiară - 508; romani - 475; sârbă - 261; germană - 19; bulgară - 14; ucraineană - 4; slovacă - 1; rusă - 1; croată - 1; italiană - 1. Desigur, în general, cifrele de la etnie sunt foarte aporopiate de cele privind limba maternă, diferențele datorându-se faptului că există multe familii mixte. De regulă, mireasa preia religia mirelui. Până în urmă cu câteva decenii, căsătoriile mixte erau destul de rare, preferate fiind persoanele de aceeași etnie și, evident, religie.

Un alt capitol important în cadrul recensământului l-a constituit religia. În Cenad există: religia ortodoxă (română) - 2582; romano-catolică - 757; ortodoxă sârbă - 271; greco-catolică - 259; penticostală - 97; baptistă - 29; adventistă de ziua a șaptea - 15; reformată - 13; martorii lui Iehova - 6; religie nedeclarată - 3; alte religii - 2; evanghelică de confesiune augustină - 2; evanghelică lutherană sinodo-presbiteriană - 1; unitariană - 1; creștină de rit vechi - 1; fără religie - 1.

În Cenad există 1463 de clădiri, 1474 de locuințe, 4674 camere de locuit, 31 de camere utilizate în scopuri profesionale sau comerciale. Suprafața camerelor de locuit însumează 86605 mp. De asemenea, mai există două spații colective de locuit. Populația dispune de 1356 de gospodării.

Vă reamintim că în urmă cu nouă ani, la precedenta ediție a recensământului (2002), populația comunei era

de 4272 de locuitori, din care 2082 de bărbați și 2190 de femei. Componenta pe naționalități arăta astfel: 2818 români, 680 maghiari, 371 țigani, 318 sârbi, 47 germani, 19 ucrainieni, 11 bulgari, 3 croați, 2 cehi, 2 sloveni, 1 șvab.

Așadar, în doar nouă ani, populația Cenadului a scăzut cu 232 de persoane. Numărul românilor este acum mai mic cu 146 de persoane, al maghiarilor cu 161, al sârbilor cu 51, al germanilor cu 23, al ucrainienilor cu 15, al croaților cu 2. Nu mai există niciun ceh, niciun sloven, niciun șvab. În schimb, a crescut numărul țiganilor (romilor) cu 163 de persoane, iar cel al bulgarilor cu 3 persoane, țiganii devenind astfel cea de-a doua etnie ca număr după români.

Dușan Baiski

Porecle românești din Cenad

Ne permitem a prelua în numărul de față al revistei „Cenăzeanul“ fragmente din cartea prof. Gheorghe Doran intitulată „Graiul cenăzenilor“, primul fiind cel de față.

„În conformitate cu clasificarea de mai sus (a se vedea cartea pe www.cenad.ro, *n.r.*) am încercat să grupăm multitudinea de porecle, în primul rând, la români. Nu știm dacă am cuprins toate poreclele și dacă le-am grupat exact, deoarece nu am cunoscut bine geneza lor. Unele sunt foarte vechi și și-au pierdut povestea în timp. Unora mai recente le-am aflat povestea și în cele ce urmează vom reda câteva dintre acestea.

Au fost porecliți:

1. după aspectul fizic: Măria Lungă, Osos, Cătran, Piroș, Albu, Roșu, Grasu, Măria Neagră, Cioareci Scurți.
2. după defecte corporale: Ciungu, Pișa, Gârbu.
3. după ocupație sau profesie: Lăptaru, Digu, Blagoe cu Porcii, Lele cu Căzanu, Comisaroșu, Ghiță Covaciu, Șușteru, Todor Cășapu, Ezermășter, Ștefan dă la Mormânt, Vasa Covaciu, Milan dă la Mormânt, Albinaru, Giudocanu;
4. după locul din comună sau localitatea de unde au venit: Nărăianțu, Pădureț, Bebanu, Codreanu;
5. după unele greșeli în exprimare: Moșuțu, Ciulcă, Bataon, Peșce Voios, Caii Mei, Ariciu, Oat o Gâscă, Țucă-l Taica;
6. după asemănarea cu unele personaje politice sau importante atunci: Gomulka, Terente, Pelle, Kempes;
7. în urma unor întâmplări: Italianu, Nero;
8. după trăsături de caracter: Cap de Pomană, Pită Moale;
9. după unele obiceiuri, animale sau plante: Bundă, Boată, Cotăș, Oțat, Pușcă, Măță, Gaci, Năplad, Butuc, Milcioc, Brâglă, Șpec, Călt, Boconci, Ghiocel, Păiosu, Chică, Ghioacă, Sloiece, Păsulă, Bicuțu, Bica, Frunză, Râia, Caltaboș, Vană, Lupu ăl Mare, Lupu ăl Mic, Jumară, Langoș, Hârțu, Rigi.
10. pornindu-se de la predecesori: A lu' Barna, Ioana lu' Căța, Lele lu' Șerban, Ion a lu' Mladen, A lu' Nițu, A lu' Lăzău, Rada lu' Marinco, Ion a lu' Vlada, Steluța lu' Sloiece, Steluța lu' Prăclea, Paia lu' Trulă, Lae lu' Dudi, Rada lu' Purcăreț, A lu' Moța, Tode lu' Moța.

Concordia sau sărbătoarea de suflet

La 18 octombrie 2011, în moderna sală de ședințe a Consiliului Local al comunei Cenad a avut loc o nouă ediție a sărbătorilor Asociației Culturale Concordia din localitate. Alături de reprezentanții asociației, C.L. și ai Primăriei Cenad, au luat parte invitați din Cenad, Dudeștii Noi și Timișoara. Întâlnirea a prilejuit lansarea a două cărți

a căror finanțare a fost asigurată de comunitatea locală: „Graiul cenăzenilor“ de Gheorghe Doran și „Cine este aproapele meu?“ o culegere de texte scrise de preotul romano-catolic Daniel Groza din Cenad, publicate de-a lungul timpului în revista „Cenăzeanul“ și având caracter religios. În context, trebuie subliniat faptul că

administrația locală este foarte deschisă în a sprijini acele inițiativă culturale care contribuie în primul rând la promovarea imaginii Cenadului în țară și în lume. Acest lucru a fost reiterat și de către Nicolae Crăciun, primarul comunei Cenad, în alocuțiunea sa. Tot despre promovare au vorbit istoricul dr. Ioan Hațegan, fiu al satului, și Dușan

Baiski, acesta din urmă oferindu-se să realizeze, fără nicio pretenție de ordin material sau financiar, un set de 10 cărți poștale cu Cenadul (ultimele asemenea materiale promoționale fiind editate în 1929), dar și matrița pentru un DVD dedicat Cenadului. Și cum idee din idee se naște, artistul plastic profesionist Lucian Oprea, fiul al satului, s-a oferit, la rândul-i, să completeze viitoarea colecție de ilustrate cu exemplare realizate artistic.

Dat fiind faptul că, la nivel național, există o campanie de sprijinire a scriitorilor, la întâlnire s-a subliniat necesitatea editării/reeditării de cărți scrise de cenăzeni, cel propus pentru 2012 fiind scriitorul Geo Galetaru, prezent la sărbătoarea Concordiei.

Desigur, nefiind vorba de o manifestare rigidă, cu un program strict, s-au pus pe tapet și probleme mai puțin laudabile, principala fiind cea legată de extrem de slabă implicare a comunității locale în realizarea edițiilor revistei „Cenăzeanul“. Istoricul Ioan Hațegan a făcut apel la cei prezenți dar și la toți cenăzenii, să vină, să scrie materiale cu și despre istoria comunei, fiindcă doar astfel se poate

ajunge și la multdorita monografie, care să fie una bazată pe fapte reale.

Desigur, cei prezenți s-au bucurat din nou de oaspeți dragi: muzeograful dr. Maria Mândroane și Ioan Traia, de la Muzeul Satului Bănățean. Maria Mândroane, una dintre puținii bănățeni care se mai zbat pentru conservarea graiului acestei zone, a făcut deliciul asistenței citind o poezie a dănei scrise în, desigur, grai bănățean.

Din nefericire, cu mici excepții, au lipsit așa-zii stâlpi ai intelectualității rurale. Dar, asta e. Sărbătoarea Concordiei nu este o mișcare de masă, impusă de un Centru, ci una de suflet, pornită din suflet.

Și fiindcă tot vorbim de sărbătorirea Concordiei, motorul activităților culturale cenăzene din 2003 încoace, iată și un amănunt care poate v-a scăpat.

Asociația Culturală Concordia a fost înregistrată în Registrul Asociațiilor și Fundațiilor de la Judecătoria Sănnicolau Mare la data de 28 noiembrie 2003, având-l pe Gheorghe Doran președinte, pe Daniel Groza vicepreședinte și pe Gheorghe Anuichi secretar.

Dușan Baiski

„Cine este aproapele meu?“ sau (re)întâlnirea cu Dumnezeu

Extrem de puține sunt lucrurile ce-l pot emoționa mai mult pe un scriitor decât cele din clipa în care ține în mâini primul exemplar al primei sale cărți. Mai cu seamă dacă respectiva lucrare este dedicată celor din jur și nu propriului orgoliu, propriei vanități. Da, v-ați dat seama. Vorbim, în cazul de față, de părintele romano-catolic Daniel Groza din Cenad, a cărui primă carte, intitulată

„Cine este aproapele meu?“, a văzut de curând lumina tiparului la editura timișoreană „Artpress“ și cuprinde 51 de texte având caracter religios. O carte dedicată nu doar cenăzenilor de religie romano-catolică, ci tuturor locuitorilor acestei minunate așezări din pusta bănățeană. Fiindcă Dumnezeu este unul.

Am avut delicata sarcină de a reconstitui textele din paginile revistei locale „Cenăzeanul“, aceasta fie prin scanare și recunoaștere a literelor, fie efectiv prin culegerea lor. Presiunea a fost cu atât mai mare cu cât se apropia aniversarea anuală a Asociației Culturale Concordia Cenad, al cărei vicepreședinte este părintele, și se dorea lansarea cărții cu prilejul respectiv. Am biruit până la urmă și am fost poate la fel de bucuros de propria-mi izbândă precum a fost însuși autorul de creația sa.

Sincer să fiu, de două ori în viața mea am încercat să citesc „Biblia“ și nu am avut nu timp, ci răbdare. Fiindcă am crescut departe de percepțiile religioase, într-o vreme

când Cartea Cărților a fost puternic ridiculizată, iar la școală Dumnezeu nu era deloc pomenit. Dumnezeu învățat la școală a fost, ați ghicit, Darwin, cu a sa teorie a evoluționismului. Începuse bunica mea să mă învețe rugăciunea de seară „Tatăl nostru“, dar se întâmpla înainte de prima zi de școală. Apoi, rapid, învățătura mea s-a derulat, așa cum vă spuneam, departe de Cel de Sus. Iată însă că, vrând-nevrând, a trebuit nu doar să mă aplec asupra textelor părintelui Groza slovă cu slovă, ci să recitesc totul de trei ori, în calitate de culegător, corector, tehnoredactor, cap limpede și, în final, consilier editorial, calitate cu care m-a investit Ministerul Culturii.

O asemenea carte nu poate fi citită doar pentru a fi citită. Nu poate fi citită fiindcă trebuie, gândul fiindu-ți în cu totul altă parte. Pe lângă textele dedicate Sfântului Gerhard, acest venețian trăitor la Cenad și devenit apoi primul episcop al Diecezei de Cenad, părintele Groza ne ajută să ne apropiem gând cu gând de ideea de Dumnezeu, idee ce ne lipsește majorității dintre noi. Desigur, dăm de îndată vina pe lipsa de timp etc., însă greșeala ne aparține întru totul. Iar pierderea este pe măsură. Fiindcă, așa cum spune și titlul cărții, cine este – de fapt – aproapele meu dacă nu Dumnezeu? Dar, fără să ne spună direct, autorul ne îndeamnă să reflectăm asupra faptului că noi înșine putem decide în a ne găsi câteun aproape în fiecare din cei care ne sunt ori trăiesc în apropierea noastră. Dar, pare a mai spune părintele Groza, nimeni nu-ți va fi aproape dacă tu însuși nu vei avea răbdare să-ți apropii sinele. Să te înțelegi înainte de toate pe tine însuși. Fiindcă doar așa îi vei înțelege pe cei din jurul tău. Și doar așa vei putea bate la porțile Dumnezeirii.

Dușan Baiski

spune Domnul; el nu se va întoarce către Mine fără ispravă, adică până nu va îndeplini voia Mea și nu va găti lucrul la care l-am trimis.“

Această carte are menirea de a îndemna cititorul la meditație, la contemplarea a ceea ce trebuie să fie un creștin, la întărirea în credință, speranță, la trăirea mai intensă a poruncii de căpătâi: „Iubește-l pe Dumnezeu și iubește-ți aproapele!“

Doresc să le mulțumesc tuturor oamenilor de bine care au contribuit la apariția acestei cărți.

Ca și impuls, trebuie neapărat pomenite cuvintele Maicii Tereza:

„Ceea ce facem este mai puțin decât o picătură într-un ocean. Dar fără acea picătură, oceanului i-ar lipsi ceva.“

Pr. Daniel Groza

Cuvânt înainte

Cu ani în urmă, am fost rugat de către colegiul de redacție al revistei „Cenăzeanul“ din Cenad să scriu pentru fiecare număr câte-un material având conținut religios. Când mă apucam de scris eram copleșit de emoții, deoarece voiam ca mesajul meu să ajungă la sufletele cenăzenilor. Am încercat prin cuvinte simple, pe înțelesul tuturor, să-mi ating țelul. Temele alese au fost legate de existența noastră de zi cu zi.

În legătură cu cuvântul lui Dumnezeu se cuvine să amintesc cuvintele profetului Isaia (55,10-11):

„Precum se coboară ploaia și zăpada din cer și nu se mai întoarce pînă nu adapă pământul și-l face de odrășlește și rodește și dă sămânță sămănătorului și pâine spre mâncare; Așa va fi și cuvântul Meu care iese din gura Mea,

Cenadul, extrem de tentant pentru arheologi

Anul acesta, a apărut în tiraj limitat, o carte deosebită prin conținut: „ArheoGIS – Baza de date a patrimoniului arheologic cuprins în Lista Monumentelor Istorice a județului Timiș. Rezultatele cercetărilor de teren“ – de Liviu Măruia, Adrian Cîntar, Lavinia Bolcu, Mircea Ardelean, Dorel Micle, Andrei Stavilă, Oana Borlea (Editura BioFlux, Cluj-Napoca 2011). Varianta digitală completă poate fi citită pe www.banaterra.eu. Și fiindcă din cartea amintită nu putea lipsi Cenadul, la investigațiile de pe teren din Cenad participând și Simona Regep, fiică a satului, ne-am permis a prelua un fragment, omițând notele de subsol. Facem precizarea că textul original conține o serie de imagini deosebit de relevante, inclusiv suprapunerea planului vechii cetăți peste imaginea din satelit a localității.

„Situația de la Cenad este una dintre cele mai complexe în ceea ce privește istoriografia problematicii. Abundența izvoarelor documentare despre Cenad este una impresionantă, făcând din acesta un important centru urban fortificat și ecleziastic al Evului Mediu, despre care sau scris sute de studii. Cenadul a jucat un rol major în politica strategică a Mureșului Inferior, din sec. X și până în sec. XVI, iar influența spirituală a bisericilor de Cenad a fost una deosebită asupra întregului

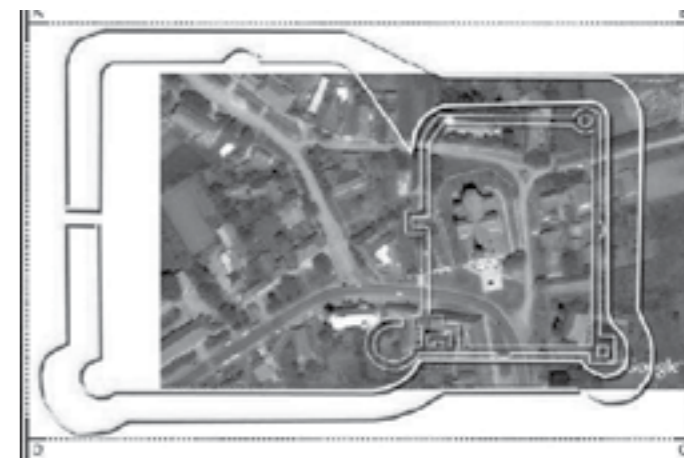
Banat de câmpie. Cu toate acestea, investigația modernă a evoluției fortificațiilor, bisericilor și așezării civile este pusă în mare dificultate de suprapunerea totală a localității moderne peste situl arheologic, acesta fiind astfel afectat de intervențiile de după sec. XVIII. Elementele structurale ale fortificației și orașului medieval au fost distruse complet și nivelate la începutul secolului al XVIII lea, când s-au produs colonizările și sistematizările habsburgice. Indiciile cele mai importante asupra topografiei așezării și fortificației medievale ne parvin din descrierea călătorului turc Evlia Celebi și din schițele inginerului topograf italian Luigi Ferdinando Marsigli. Planul lui Marsigli reprezintă, și până ziua de azi, cea mai importantă sursă a planimetrice cetății Cenadului.

Încă din sec. XIX descoperirile întâmplătoare de artefacte sau structuri edilitare vechi, readuc în atenția opiniei publice existența unor vestigii arheologice în vatra localității moderne. În 1864 se produce descoperirea întâmplătoare a unor schelete depuse în sicrie de piatră, iar în 1868, cu ocazia demolării vechii biserici din centrul localității, au fost descoperite fundații și elemente arhitectonice care puteau să aparțină mănăstirii ortodoxe a Sf. Ioan Botezătorul, construită de Ahtum, la sfârșitul sec. X. Observațiile pe care le fac la fața locului arheologii Flóris Romer și Imre Henszelma cu acest prilej, sugerau

că fortificația inițială de la Cenad ar aparține unui castru roman sau mănăstirii de sec. X. Descoperirile întâmplătoare din sec. XIX de pe raza localităților Cenad, Periam și Sânnicolau Mare impun constatarea că o parte dintre acestea ar aparține epocii romane, ele fiind preluate ca atare de istoriografia modernă. În perioada interbelică o serie de descoperiri întâmplătoare intră în patrimoniul Muzeului Banatului din Timișoara.

Cercetările arheologice de la Cenad debutează în anii 1974-1975, fiind inițiate de o echipă de specialiști ai Institutului de Istorie și Arheologie din Cluj Napoca și ai Muzeului Banatului Timișoara. Cercetările vor fi reluate în campaniile anilor 1986, 1994 și 1995, efectuându-se mai multe secțiuni și sondaje în diverse puncte din intravilanul localității moderne. Un colectiv coordonat de P. Iambor, S. Heitel, D. Tănase a continuat investigațiile arheologice sistematice în anii 2000, 2001, 2002, rezultatele fiind în curs de procesare și vor face obiectul unui studiu monografic. Condiționarea amplasamentului secțiunilor și suprafețelor de existență construcțiilor moderne nu a permis o cercetare punctuală, care să lămurească semnificativ locuirea medievală și, eventual, romană. Pe baza datelor acumulate și publicate până în prezent, **nu există nici o dovadă a unui nivel de locuire romană**, piesele invocate fiind într-adevăr romane, dar aflate în context secundar, probabil rulate în evul mediu. Doar publicarea completă a rapoartelor de săpătură va fi în măsură să lămurească această problemă, încă disputată.

Topografierea cu ajutorul Stației Totale a întregului sit arheologic de la Cenad reprezintă, în situația dată, o întreprindere lipsită de relevanță. Existența localității moderne, cu locuințe, anexe gospodărești, construcții de for public, nu permit baleierea sistematică a terenului, în vederea surprinderii elementelor morfologice specifice

Planul vechii cetăți Morisena, suprapus peste imaginea actuală, din satelit

și a diferențelor de nivel, care în situația de față sunt de maximum 5 m, pe o suprafață de câteva zeci de hectare. Lipsa, la suprafața terenului, a elementelor arhitectonice din vechea fortificație nu permite, de asemenea, transpunerea lor în planul topografic. Ridicarea topografică va avea relevanță doar în contextul demarării unor campanii

(Continuare în pag. 8)

(Urmare din pag. 7)

de cercetări arheologice mult mai amănunțite care să verifice și să orienteze în teren elementele constitutive ale fortificației, edificiilor ecleziastice și așezării medievale.

În contextul în care topografierea arheologică digitală interesează doar pentru a surprinde elevația terenului și nu a clădirilor actuale (care fac subiectul unei topografii cadastrale) echipa noastră a considerat inutil un astfel de demers ce nu ar fi avut rezultate științifice cu caracter arheologic. Experiența anterioară dobândită cu prilejul topografierii urbane a sitului de la Ciacova a demonstrat argumentația de mai sus.

III. Date geografice despre sit:

a. punct: „Intravilanul localității”.

b. reper localizare: situl arheologic se circumscrie, în bună parte, localității moderne, nucleul fiind, cel mai probabil, în jurul actualei Biserici Catolice.

c. reper hidrografic: la 1,4 km S de versantul stâng al râului Mureș.

d. descriere geografic: din punct de vedere geografic situl este localizat în Câmpia Mureșului Inferior, subunitate a Câmpiei de Vest. Topografic, situl este complet acoperit de localitatea modernă Cenad și are o altitudine absolută de 88,1 m și altitudine relativă față de albia Râului Mureș de 4 m.

e. coordonate GPS: 46 08 18 N, 20 35 11 E; 88,1 m altitudine.

f. coordonate Stereo 70: 521804; 159199.

IV. Date istorice despre sit:

a. tip sit: așezare urbană fortificată și centru ecleziastic.

b. datare: epoca bronzului; epocă romană (?); epoca medieval timpurie; epoca medieval dezvoltată; epoca medieval târzie.

c. material arheologic: a fost recoltat în primăvara anului 2010 din intravilanul localității (din grădinile imobilelor cu nr.1369 și 1556), motiv pentru care nu este reprezentativ la nivelul întregului obiectiv arheologic. Prezența localității moderne care suprapune în totalitate fortificația și așezarea medievală, împietează demararea unei campanii de cercetare arheologică sistematică de teren. Materialul arheologic analizat de noi a constat din fragmente ceramice medievale dezvoltate și târzii (majoritatea atipice), cât și din fragmente de cahle și „pipe turcești”.

V. Importanța sitului:

a. starea de conservare: distrugerea totală și sistematică de la în ceputul sec.XVIII a fortificației din piatră și a celei de pământ, cât și construirea localității moderne, face să nu se mai păstreze la suprafața terenului elemente arhitectonice vizibile.

b. stare actuală: intravilanul localității Cenad.

c. importanța și relevanța științifică: bogăția datelor documentare scrise despre Cenadul Evului Mediu fac ecoul unui sit de o importanță deosebită. Așa cum au arătat-o și rezultatele campaniilor 1974, 1975, 1986, 1994, 1995, sub actuala localitate modernă se află vestigii de mare interes pentru istoria medievală a Banatului de Câmpie. Amploarea destul de redusă a investigațiilor arheologice sistematice, condiționate și de existența localității moderne, cât și publicarea sumară a materialului arheologic descoperit face să persiste încă incertitudinea asupra prezenței romane la Cenad, suprapusă de locuirea medievală. Situl arheologic de la Cenad „Cetatea

Morisena“ rămâne, și în aceste condiții, unul reprezentativ al LMI Timiș.

d. importanța turistică: vestigiile arheologice vizibile actualmente la suprafața terenului nu se pretează includerii în circuite turistice. Demararea unor campanii de cercetare arheologică sistematică ar putea reprezenta o oportunitate extraordinară în acest sens, mai ales că întreaga comunitate a Cenadului are o largă deschidere spre promovarea valorilor culturale locale, inclusiv prin ființarea unui muzeu local, unde sunt expuse și descoperirile arheologice din zona localității. Cenadul dispune de o poziție geografică favorabilă dezvoltării turistice, prin amplasarea sa de-a lungul DN 6, Timișoara – Szeged. Turistul care ajunge la Cenad poate vizita, pe lângă obiectivele culturale ale comunei, habitatele naturale deosebite, incluse în Parcul Natural Lunca Mureșului.

e. propunere de restaurare: demararea unor campanii de cercetare arheologică sistematică ar putea scoate la lumină vestigii care să se preteze la o restaurare și integrare în circuitul turistic local și regional.

VI. Perieghză:

a. data cercetărilor de teren: iulie 2007, mai 2010

b. autorii investigațiilor: Liviu Măruia, Dorel Micle, Simona Regep.“

Nume de sole în Cenad

A vorbi despre toate numele de sole apare azi o încercare sortită eșecului.

Multe dintre sole și-au pierdut povestea numelor lor, iar reconstrucția unui nume pare o operație riscantă, deoarece acestea au fost „botezate” cu mult timp în urmă. Nume ca Begova, Belobârc, Buduală etc. apar astăzi pentru contemporani ca inexplicabile. Noi le-am moștenit o dată cu pământul de la străbunii noștri și le folosim cu încredere. Unele sole au fost botezate în timpuri mai apropiate de noi, astfel că geneza numelui lor actualmente nu mai prezintă un secret.

Astfel, solele cunoscute sub denumirea de: Curuț, Seciu, Tarnac poartă numele vechilor odăi care au fost locuite de maghiari. De aici și numele de origine maghiară.

O altă categorie este a soțelor care au fost denumite după numele stăpânilor lor. În această categorie intră: Giurgiu, Groapa lu’ Jian, Gruntu’ lu’ Wolf, Livezile nemțești, Pământul popilor, Râtu lu’ George, Schmelzer.

Fântâna sărată a fost numită după gustul apei unei fântâni din acea solă.

I.C.A.R. sau Institutul de Cercetări Agricole din România este sola care a fost donată de ducesa Mileva de San Marco Academiei Române, după Primul Război Mondial.

Tot legat de numele contesei este și numele solei cunoscută sub denumirea Măgăzână. Aici erau magaziile de cereale proprietatea ei.

Solele Pădure și Vir au fost denumite astfel datorită faptului că se află în apropierea acestor obiective.

Restul soțelor au fost numite în limba proprietarilor majoritari.

Prof. Gheorghe Doran

Copaci în Lunca Mureșului

Am copilărit, aș putea spune, în pădurea Cenadului. În lipsa accesului la magicul râu Mureș, acces interzis de autoritățile comuniste de până în decembrie 1989, pădurea a fost pentru noi, copii, un teritoriu fabulos. Recunosc însă că și acolo mergeam cu frica-n sân, de teama soldaților și a pădurarilor. Iar când apucam să ne furișăm, desigur, ne făceam de cap. Se întâmpla asta pe vremea când la Toni Mozi, cinematograful din sat, rulau filme precum „Comoara din Lacul de Argint”, „Winettou” ori seria al cărei erou, întruchipat de Johnny Weissmüller, pe numele lui adevărat Peter Johann Weissmüller, născut la 2 iunie 1904 în cartierul timișorean din Freidorf, era Tarzan. Și ne făceam arcuri și praștii ori ne jucam de-a Tarzan prin copacii tineri până se rupea unul și cădeam grămadă-n iarbă.

Au trebuit să treacă însă aproape cincizeci de ani să află că în pădurea Cenadului există nu doar stejari, frasin, carpeni și salcâmi. Ci multe altele, specii autohtone sau aduse de aiurea:

Specii indigene: carpen, anin negru, cer, stejar, plop alb, plop negru, salcie albă, ulm de câmp, velniș, păr pădureț, măr pădureț, paltin de munte, paltin de câmpie, jugastru, teri argintiu, tei cu frunză mare, frasin.

Specii exotice: chiparos de baltă, ienupăr de Virginia, plop euroamerican, stejar roșu, nuc american, dud alb, maclură, sâmbovină americană, mălin american, glădiță, salcâm japonez, salcâm, arbore de plută, cenușer, arțar american, frasin american.

Câtă vreme va mai rezista panoul explicativ de la intrarea în Pădurea întâi, veți putea vedea cum arată scoarța fiecărei specii și veți putea căuta și identifica singuri speciile enumerate mai sus.

Din nefericire, învățământul românesc suferă de-o boală cronică: politicianism. Ca atare, programa școlară nu este deloc adaptată la realitate, astfel că tinerii nu învață ceea ce le-ar folosi în viața reală. Iar dacă învățătorii și profesorii nu vor fi cointeresați, un cerc de genul „Micii naturaliști”, extrem de util la Cenad, va rămâne veșnic un vis.

D. Baiski

Istoria numelui comunei Cenad

Dăinuind mai bine de două milenii, așezarea a trecut prin istorie asemeni întregului nostru popor.

În timpul ocupării Daciei de către romani, cu certitudine în perimetrul actual al comunei se afla un castru roman al Legiunii a XIII-a Gemina. Dovadă concretă sunt cărămizile găsite cu ocazia diferitelor săpături arheologice efectuate de-a lungul timpului și până aproape în prezent. Nu este exclus ca încă să se mai găsească astfel de cărămizi.

Romanii denumesc castrul cu numele MORISENUM atribuindu-i și rangul de oraș. Este cunoscut mai ales sub numele de URBS MORISENA.

Din exces de patriotism, unii cercetători traduc numele cu sintagma Cetatea Mureșană. Indubitabil că acest nume vine de la râul Mureș (Moris în limba latină), râu care scaldă la nord pământurile comunei actuale. Oricum, în timpul stăpânirii romane, castrul purta numele de Urbis Morisena.

Acest nume dănuie până după înfrângerea lui Ahtum de către fostul său subordonat (după unii și rudenie) Ceanadinus (1028) la Câmpul Negru (lângă actuala localitate Tomnatic).

Dorind să răsplătească „trădarea”(?) vasalului său, Ștefan I schimbă numele așezării atribuindu-i numele învingătorului. Iată ce relatează Legenda Sfântului Gerard: „și spuse craiul [Ștefan I]: Din acea zi înainte cetatea să nu se mai cheme a Mureșului, ci cetatea lui Chanadin” (Legenda, p. 47). Fiind vorba de o „legendă” nu avem siguranța celor relatate în ea.

Timp de câteva secole, cele două nume coexistă fiind folosite în paralel.

Începând cu secolul al XII-lea, numele comunei este ortografiat după bunul plac sau după regulile gramaticale ale fiecărui timp: Chenad (1199), Sunad sau Sunnad (prin 1200), Chvnad (1217), Chenadium (1219), Chenadu (1220), Chenad (1341), Chanadium (1219), Chanad (1341), Cenadium (1371), Czanadium (1410), Chanadam (1434), Canad (1459), Cinadinum (1550), Cianadinum (1550), Chianadinum (1550), Chianad, Cyanad, Chanadinum, Tschanadt (1551), Chanadynum (1562), Cianadam (1595), Tschonad (1599), Csenad (1621), Cenad (1650), apoi: Suanad, Canadiu, Chamad, Choad, Chomad, Cianad, Cinade, Csanadam, Csomad, Cunad, Schanad, Scenad, Tanadium, Tsanad, Zanad, și Csanad.

Frații Naco, ajunși stăpâni ai zonei și implicit ai Cenadului, divizează comuna în două atribuindu-i numele de Cenadul Sârbesc și Cenadul German. Cele două comune sunt ridicate la rangul de orașe de câmpie, ca în același an să fie contopite, pentru scurtă vreme, într-o singură comună. Până în anul 1919, cele două comune au purtat numele primit anterior, dar tradus în limba maghiară: Cenadul Sârbesc fiind numit Nagycsanad (Cenadul Mare), iar Cenadul German - Óscsanad (Cenadul Vechi) și astfel au funcționat ca două comune cu administrație proprie până după cel de al doilea Război Mondial. Unirea comunei sub o singură administrație se realizează abia atunci, numele actual de CENAD fiind cunoscut în întreaga țară. La fel, localitatea aparținea pe rând fie județului Torontal, fie județului Timiș. Într-o vreme aparținea regiunii Arad. Azi aparține județului Timiș.

Schimbarea numelui comunei, după bunul plac al stăpânilor, ne împinge cu gândul că există o mare similitudine între istoria localității și istoria întregii țări.

Prof. Gheorghe Doran

Cupa Banatului – ediția a III-a

În perioada 3-6 noiembrie, la hala agroalimentară din orașul Sănnicolau Mare a avut loc ediția a III-a a Cupei Banatului, organizată de Asociația Crescătorilor de Păsări de Rasă și Ornament și Animale de Blană „Nako” din Sănnicolau Mare.

Expoziția a fost o reușită, cu toate că, în același timp, a fost organizată o expoziție „neloială” și în municipiul Lugoj, în cadrul căreia au fost expuse aceleași rase de animale.

Au venit expozații din Serbia și Ungaria, iar românii au sosit din toate zonele țării. Au expus iubitori de animale din Banat, dar și din Constanța, Brașov, Cluj-Napoca, Otopeni etc., respectiv 74 de crescători de porumbei, 34 crescători de găini, 21 de crescători de iepuri, trei crescători de păsările exotice și un crescător de păuni. Ca număr, s-au expus 617 porumbei, 294 de găini, 161 de iepuri, șapte păuni și câteva zeci de păsările exotice.

Vizitatorii, mulți la număr, au putut admira 29 de rase de găini, de la cele uriașe cum sunt Brahma, Cochin sau Orpineton, la rasele mijlocii Rhode Island, Australop și Wiandotte ori „bibelourile” Cabo, Mii de Fluturi sau Mătase Japoneză.

La iepuri, au fost etalate rase grele precum Uriașul Gri German, Uriașul Alb German, Uriașul Berbec, dar și rasele mijlocii precum Albastru Vinez, Neozelandezul Alb și Neozelandezul Roșu.

Rasele pitice au fost reprezentate de Cap de Leu și Loh Pitic.

Evident, cele mai multe rase au fost expuse la secția Porumbei, 56 la număr, de la rasele grele la cele mijlocii și mici de formă sau structură. Cele mici au fost adevărate bibelouri: Satinet, Blondinet, Gât Golaș sau Roller au rivalizat cu alte rase mici, atât românești, cât și străine.

Rasele de structură, Voltatul sau Gușății, au fost handicapate de faptul că se aflau în perioada de năpârlire și, ca atare, le-a fost afectat puțin aspectul.

Expoziția a fost vizitată de peste o mie de persoane, fără a lua în calcul copiii care, evident, au beneficiat de gratuitate la intrare. Ambianța a fost fantastică. Oaspeții s-au simțit bine, iar banchetul de înmânare a premiilor a fost și el înălțime.

Printre vizitatori s-au aflat și mulți cenăzeni, care s-au mulțumit doar să admire exponatele, nedorind să fie expozații. Cenadul are mulți crescători de iepuri, găini sau porumbei și ar putea să-și organizeze propria asociație de profil.

La Sănnicolau Mare avem exemplare de găini, iepuri sau porumbei care ar putea concura cu succes la expozițiile locale sau zonale, și chiar câteva exemplare și la cele naționale.

Le adresez pe această cale cenăzenilor rugămintea de a reflecta la propunerea mea, în special familiei Cornut Gheorghe și Tibi, mari crescători de găini, porumbei și iepuri.

Gheorghe Anuichi

Tur dezamăgitor

S-a tras cortina peste turul campionatului, iar echipa cenăzeană s-a clasat pe un loc rușinos, primul peste echipele retrogradabile.

Evoluția acesteia a fost dezamăgitoare, pe alocuri penibilă, iar cauzele sunt multiple. Cauza principală este subțirimea lotului atât din punct de vedere numeric, dar mai cu seamă valoric. Există însă și o lipsă de prospețime, ceea ce denotă o condiție fizică precară.

Campionatul este în general foarte slab, iar cu excepția echipelor de pe primele două locuri (Orțișoara și Sănnicolau Mare), restul sunt „o apă și-un pământ”, adică echipe slabe, fără idei de joc, fără pregătiri fizico-tactice.

Echipa noastră a încasat 51 de goluri, deci o medie de 3,4 goluri pe meci, însă pasivul de -8 în clasamentul adevăratului nu este chiar catastrofal atâta timp cât există echipe cu un pasiv de -11, -12 și -18 în clasamentul adevăratului.

Pe de altă parte, este deranjantă și lipsa spectatorilor la meciuri. Parcursul slab al echipei și orele nepotrivite la care se dispută meciurile îi alungă și pe cei câțiva fani adevărați. Fenomenul fotbal nu-i mai interesează pe români. Dacă la Divizia a III-a participă 30-40 de spectatori, există meciuri din Prima Ligă cu doar câteva sute de spectatori.

În fine, cu câteva „plumbe”, în special în apărare, și cu o pregătire bună peste iarnă, sperăm ca Cenadul să urce în clasament, departe de „nisipurile mișcătoare”.

Gheorghe Anuichi

Rețeta lui Feri

Ciorbă de varză la ceaun

Ingrediente:

- carne de pui 300 g;
- carne de porc fără os 200 g;
- cârnaț afumat 100 g;
- slănină afumată 100 g;
- varză acră 300 g, zeamă de varză acră 1 l;
- smântână 2dl, ceapă, ouă 2 buc., făină, piper, sare.

Mod de preparare:

Topim slăcina afumată în ceaun, introducem carnea de porc tăiată în cuburi și prăjim la foc încet 15 minute. Introducem zeama de varză și 4 dl apă, cârnațul afumat și carnea de pui.

În puțină untură prăjim ceapa tăiată mărunt și facem răntaș cu făină și puțină boia.

Răntașul îl introducem în ceaun amestecând cu grijă. Punem varza și fierbem până când varza și carnea sunt moi. Punem piper și sare după gust.

Între timp, amestecăm bine gălbenușurile de ouă cu smântâna și le împărțim în farfuriile în care vom scoate apoi ciorba.

Obiceiurile de Crăciun la sârbi

Cine nu s-a născut la țară sau cine nu și-a petrecut măcar o parte din copilărie la țară, nu știe ce înseamnă adevărata fericire.

Faptul că m-am născut și am trăit într-un sat bogat în frumusețea peisajului, dar și în frumusețea obiceiurilor și a datinilor străbune, m-a făcut să știu să apreciez și să respect tot ce ne-au lăsat strămoșii noștri în dar.

De aceea, voi încerca să descriu unele dintre cele mai frumoase obiceiuri creștine și anume obiceiurile de Crăciun. Prin asta poate voi reuși ca o parte din această comoară nestemată să o predau drept dar tinerilor, cu rugămintea să o respecte, fiindcă nu există nimic mai frumos pentru un copil decât posibilitatea de a simți farmecul unei sărbători.

Crăciunul este una dintre cele mai importante și cele mai semnificative sărbători din viața unui popor creștin. Dar la fiecare popor, obiceiurile diferă și fiecare popor sărbătorește Nașterea Domnului în felul său original. Ceea ce este comun la toți cei care sărbătoresc Crăciunul sunt colindele, cântecele care simbolizează vestea cea mare, adusă de cei trei magi de la răsărit, și anume nașterea lui Isus.

Pentru această mare sărbătoare, la sârbi din Banat pregătirile încep din primele ore ale dimineții de Ajun, când capul familiei pleacă, împreună cu cel mai tânăr membru din familie, de preferință băiat, să aducă un butuc de stejar, numit badniac. Acesta se aprinde în cuptor la vecernie și la focul acestuia se coc colacii de Crăciun. De obicei, colacii se termină înainte de a porni colindătorii. Pentru colindători gazdele pregătesc nuci, colaci și mere. În timp ce copiii din casă pleacă la colindă, se împodobește bradul de Crăciun și toți se pregătesc de întâmpinarea Crăciunului. Gospodinele pregătesc tradiționala „cesniță” și fac colaci, bărbații pregătesc lemne de foc, întâmpină colindătorii și umplu sticlele cu vin și rachiu. Întreaga casă miroase a vanilie, scoarță de portocală sau colaci proaspeți. Când se întorc copiii de la colindat, își colindă părinții și bunicii, iar apoi, împreună cu capul familiei, aduc paiele, pe care le presară pe jos în toată casa. Paiele simbolizează ieslele în care s-a născut Pruncul. În timp ce se umple casa cu paie, se cântă colindat tradițional „Rojdestvo”. Copiii strigă animalele domestice pe nume, pentru a avea curtea plină, iar mama sau bunica aruncă cu boabe de grâu și porumb peste capul lor pentru a avea un an bogat în recolte.

După acest ritual, familia se adună în jurul mesei pe care gospodinele au pus o lumânare, un colac de post, uns cu miere, și coșulețul cu nuci. Înainte de a se așeza la masă, capul familiei aruncă câte o nucă în fiecare colț al încăperii, în semn de cruce, în timp ce cu toții colindă „Rojdestvo”, iar apoi se spune Tatăl nostru. Este împărțit colacul, simbolizând sănătate, apoi se servește cina tradițională de post. Târziu în noapte adoarme și ultimul năzdrăvan care a stat treaz să-l vadă pe Moșul aducând darurile. Dimineața, fiecare se trezește devreme din motive proprii: copiii să-și primească darurile, gospodinele să coacă cesnița și să pregătească masa de Crăciun, bărbații să dea o mână de ajutor unde e nevoie. Iar tradiționala urare „Hristos s-a născut” cu care se salutăm lumea în următoarele două zile, ne anunță că a sosit Crăciunul.

În pragul acestei mari sărbători, vă urez multă sănătate, fericire și nu uitați să întâmpinați Crăciunul cu suflete curate, cu inimi vesele, cu un gând bun pentru cei din jur, iar de pe masă să nu vă lipsească lumânarea și colacul!

Sărbători fericite!

Prof. Slavița Bojin

Prevenirea incendiilor

Având în vedere că temperaturile pe timpul nopții au scăzut, le recomandăm cetățenilor care utilizează la încălzirea locuințelor sobe sau aparate ori mijloace electrice de încălzire, să ia următoarele măsuri specifice de prevenire a incendiilor de locuințe:

- Asigurați verificarea, curățarea și repararea, dacă este cazul, a coșurilor de fum de către o persoană specializată;

- NU folosiți decât materialul combustibil pentru care a fost destinată soba și evitați supraîncălzirea acesteia;

- NU folosiți soba decât cu ușița închisă;

- Așezați o tăviță metalică în fața sobei, în dreptul ușiței;

- NU așezați în apropierea sobei sau pe aceasta materiale combustibile;

- Stingeți focul din sobă înainte de a părăsi locuința;

- NU adormiți niciodată cu soba aprinsă;

- Verificați integritatea aparatelor și mijloacelor de încălzire electrice, iar în cazul în care acestea sunt defecte, reparați-le cu ajutorul unui specialist sau cumpărați-vă altele noi;

- NU așezați aparatele de încălzire electrice în apropierea materialelor combustibile;

- NU așezați materiale combustibile pe mijloacele de încălzire electrice;

- Decuplați aparatele de încălzire electrice înainte de a părăsi locuința sau de a adormi.

- NU lăsați niciodată copiii nesupravegheați cu soba aprinsă ori aparatele de încălzire electrice în funcțiune.

Milenco Iancov

Viața Sfântului Gerard de Cenad*

(Urmare din numărul trecut)

11) Și se întâmplă, după ce fericitul crai Ștefan văzu că țara sa era în liniște, fără războaie, că îl chemă din pustie pe robul lui Dumnezeu Gerard. Și venind la craiul și închinându-i-se după obicei, grăi către el craiul: Te-am supărat, omule al lui Dumnezeu, din pricina vremii nepotrivite, ci acum mi-e cu voie ca să pun episcopi în cele douăsprezece episcopate pe care le-am hotărât în țara mea. Și acum episcopatul care, socotesc, că ți se cuvine, ia-l. Ci pentru că acum nu avem sub ascultarea noastră clericii ce stau de obicei în preajma unui episcop, vom lua clericii monahi de la biserici și mănăstiri, care după rânduiala canoanelor bisericesti ne vor fi de ajutor întru slujba dumnezeiască. Iar eu voi porunci comiților mei să ceară la vreme de la norod dijme în grâne, de care te vei folosi. Nu voiesc ca să rămână careva să nu le dea și nu vei suferi nici o lipsă întru cele lumești. Ci împlinește numai, întru ascultarea lui Hristos, cele ce țin de slujba ta, botezând, propovăduind și trecând de partea lui Hristos pe necredincioși. Și așa s-au adunat, după porunca craiului, monahi din felurite mănăstiri, din Oradea doi, Ștefan și Anselm, din Zala doi, Conrad și Albert, din Bel doi, Crato și Tazlo, din Pannonhalma patru, Filip, Enric, Leonard și Koncz. Aceștia zece erau preoți, oameni învățați, pe care comitele Chanadin îi puse în carul său și-i duse în eparhia Cenadului, mai întâi la Oroszlamos, unde zidi mănăstire în cinstea fericitului mucenic Gheorghe. Și sfinți locul, făcu praznic mare pentru episcop și frați, pe care-i răsplăți și cu multe daruri. De acolo plecând, venură în cetatea Mureșeană, unde erau călugări greci, care făceau slujbă după rânduiala și obiceiurile lor. Iar episcopul, sfătuindu-se cu comitele Chanadin, mută pe acel stareț grec cu monahii săi la Oroszlamos și dădu mănăstirea lor episcopului și fraților ce erau cu el, care locuiră acolo pînă ce fu gata mănăstirea fericitului mucenic Gheorghe. Și se adunau la el cei nobili au ba, bogați ori săraci, cerînd să fie botezați în numele dumnezeieștii Treimi, pe care el îi primea asemenea unor fii ai săi și-i chema să ospăteze la masa lui. Și mulți erau duși acolo de comiții pe care-i rînduise craiul și se botezau la mănăstirea sfîntului Ioan Botezătorul. Și mulțimea de norod stătea la porți în cimitir, avînd merinde cu ei, și nu aveau răgaz cei ce botezau pe aceia, decît noaptea, și erau multe de făcut. Totuși, răbdau în voie și cu liniște truda, pentru numele lui Hristos, întru care sîrguiau, iar episcopul propovăduia fără încetare cuvîntul lui Dumnezeu celor botezați.

(12) Între zișii monahi erau șapte cu știință de carte și talmaci iscușiți ai graiului unguresc, anume Albert, Filip, Enric, Conrad, Crato, Tazlo și Ștefan, care propovăduiau și ei norodului cuvîntul lui Dumnezeu. Și ei udară cu apa slovelor celor sfinte toată țara Cenadului și făcîndu-se arhidiaconi, ridicară biserici în tîrguri și sate, iar norodul, deși era de curînd răsădit întru credință, asculta totuși cu luare aminte cuvîntul lui Dumnezeu, cugefînd la legea Domnului zi și noapte. Iar într-o zi venură treizeci de oameni botezați de curînd la episcop, cerîndu-i să le ia el fiii, pe care învățîndu-i carte să-i

facă clerici. Și primindu-i, îi dădu în seama dascălului Walther, dîndu-le o casă potrivită, ca să învețe științele grămăticiei și muzicii. Și după nu multă vreme propășiră îndestul în acele învățături. Care lucru văzînd nobilii și fruntașii, dădeau fiii lor zisului Walther să-i învețe, ca să se ispitească întru roada științei cărților. Aceștia fură cei dinții canonici hirotonisiți în mănăstirea fericitului Gheorghe, pe care episcopul îi creștea cu cea mai mare grijă, pentru că nu erau străini, ci băștinași, ca prin ei să poată mai mult să se înalțe biserica lui Dumnezeu. Așadar, la praznicul fericitului Ioan Botezătorul, făcîndu-se predica și dîndu-se binecuvîntarea, venură la episcop vreo sută de oameni, cerînd să se sfințească locuri de biserică, pentru a căror evlavie episcopul se bucură mult și făcînd masă de ospăț, îi chemă și pe ei, împreună cu toți ceilalți care mai erau acolo, bogați și săraci. Și sculîndu-se de la masă, dăruiră episcopului daruri și bunuri și podoabe felurite, anume cai, boi și oi, scoarțe multe, iar femeile dădură inele de aur și mărgele. Iar episcopul le zise: Nu de aceea v-am chemat, ca să vă lipsesc de bunurile voastre.

Doamne ferește, ci ca să ascultați cuvîntul lui Dumnezeu. Și cu toții i-au răspuns, zicînd: Pentru că te-am auzit azi, sfinte părinte, arătînd în predica dumnezeiască: Așa cum stinge apa focul, tot așa și milostenia stinge păcatul. Primește dară cele ce-ți dăruim, pentru numele lui Hristos, întru care ne-am născut a doua oară la viață. Și se întâmplă că episcopul ieși cu frații săi să-și străbată eparhia, ca să sfințească cimitirele celor ce voiau să ridice biserică, care-i primeau ca pe sfinții apostoli, făcînd ei minuni și arătînd semne de cele ce aveau a se împlini și primeau daruri făcute cu dragă inimă din cele pe care le aveau aceia. Iar zișii șapte monahi mergeau înaintea episcopului, propovăduind și botezînd norodul în toate locurile unde avea el să vină, prin carii nenumărată mulțime de credincioși venea

la Domnul, iar darurile primite de la aceia erau trimise în cetatea Mureșului. Iar episcopul se îngrijea foarte de școlarii cei săraci și de monahi și de oaspeți, la casa lui fiind duși copiii care erau dați la școală și atîta rîvnă arătau, că aveau nopțile ca zilele. Iar cei dinții treizeci de școlari erau de pe atunci învățați la citire și cîntare, domnul episcop hirotonisindu-i și făcîndu-i canonici. Trimitea totuși și soli peste Dunăre și aduna școlari, pe care adunîndu-i, îi făcea preoți și parohi pe la biserici. Ci alergau la dînsul nemți, cehi, leși, francezi și alții, pe care sfințindu-i, le dădea parohiile din eparhia sa. Iar dascălul Walther, văzînd că se înmulțesc școlarii, fiind împovărat de trudă, spuse episcopului: Nu mai fac față, zise, la atîta mulțime, ca să îndeplinesc amîndouă slujbele, adică și cîntarea și citirea. Trimite și adu un dascăl, fie de citire, fie de cîntare. Și trimise episcopul pe fratele Maurus să se închine craiului, poruncindu-i să intre și în școlile care erau atunci de seamă la Alba, ca să afle între școlari un învățător ori un dascăl și să-l aducă. Care venind la Alba și făcîndu-și datoria la craiul, intră în școli, unde era un neamț pe nume Enric, care era ajutor de învățător la copii, cu care vorbind, iar acela dîndu-i încuviințarea, luîndu-și cărțile veni cu Maurus la episcop, care-l primi cu mulțumire și-l puse dascăl de citire la copii, Walther învățîndu-i cîntul.

(Continuare în numărul viitor)

* Reproducere din volumul „Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului”, de I.D. Suciș și R. Constantinescu, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1980. Materialul a apărut în limbile latină și română. Titlul original: Legenda major. Vita Sancti Gerardi, Moresanae ecclesiae episcopi †1046.